

Samenvatting

Het bijvoederen van kleinwild (patrijs en fazant) met behulp van voedertonnen gedurende de winter is ook in Vlaanderen een vaak toegepaste maatregel om de winteroverleving en de lokale voorjaarsstand te verhogen. Om de consumptie van het voeder door de doelsoorten te maximaliseren en door overlastsoorten te minimaliseren, werd in het buitenland onderzoek gedaan naar richtlijnen voor het correct beheer van voedertonnen. Dit project onderzocht dit uitgebreider in de Vlaamse context. Dit moet leiden tot een voorstel van richtlijnen voor het goed beheren van voedertonnen, namelijk een Code Goede Praktijk voor de inzet van voedertonnen in functie van kleinwildjacht. Dit project onderzoekt niet de voor- en nadelen, noch de effectiviteit van bijvoederen voor het verhogen van winteroverleving of voorjaarsstand. Wel richt het zich op welke soorten hiervan gebruik maken en of dit gebruik gestuurd kan worden door richtlijnen.

In 47 jachtterreinen verspreid over Vlaanderen werd simultaan een test uitgevoerd met twee type voedertonnen die in elkaars buurt opgesteld stonden: één uniforme voederton die beheerd werd volgens de richtlijnen van een goed beheer ('projectvoederton') en één voederton die de richtlijnen niet specifiek volgt ('referentievoederton'). We monitorden alle tonnen met behulp van cameravallen. Zo konden we nagaan in welke mate dieren hiervan gebruik maken. De veldproef startte op 15 oktober 2024 en eindigde op 30 april 2025.

Voor de automatische identificatie van de verschillende soorten werd gebruik gemaakt van artificiële intelligentie (AI) in de fotovalapplicatie Agouti. Hiervoor werd een specifiek AI-model getraind. Agouti identificeerde 68 verschillende diersoorten, waarvan 46 minstens 100 keer voorkwamen op de foto's. De correctheid van deze automatische identificatie werd vervolgens voor deze 46 soorten manueel gecontroleerd. Van patrijs verifieerden we alle beelden met identificaties door AI. Van de overige 45 soorten gingen we met een steekproef na of de identificatie voldoende correct was. Voor 27 soorten was dat ook het geval. Enkele soorten namen we verder niet mee in de analyses: paard omdat deze soort niet vrij in het wild voorkomt, en bosmuis, kat, rietgors en Turkse tortel omdat ze slechts waargenomen werden op een van de twee types voedertonnen. Van de 27 soorten bleven er zo 22 over. De statistische modellen konden we bijgevolg toepassen op de data van 23 soorten (inclusief patrijs).

De modellen geven in eerste instantie inzicht in de mate waarin verschillende soorten gebruik maken van de voedertonnen. De waarnemingen tonen dat ze in belangrijke mate bezocht worden door fazanten en ratten. Afhankelijk van de opstelling zijn ook houtduif, konijn en ree frequente bezoekers. Bij de tonnen waar de richtlijnen van goede praktijk werden toegepast, zagen we effectief impact op het gebruik door de verschillende soorten. We noteerden een verminderd gebruik door de overlastsoorten ratten, houtduif en holenduif. Ook het gebruik door nijlganzen vermindert. Voor kraaiachtigen zijn er actueel onvoldoende toepasbare richtlijnen bekend die een impact op het gebruik zouden hebben.

////////////////////

De meeste zangvogels vertoonden een verminderd gebruik van de projectvoedertonnen. Dat heeft waarschijnlijk te maken met hun opstelling in open veld. Het gaat immers om soorten die meer gebonden zijn aan landschapselementen die dekking voorzien. Omdat zangvogels minder gebruik maken van de voedertonnen dan ratten, zijn we van oordeel dat maatregelen om gebruik door ratten te verminderen, hier primeren. We merken hierbij op dat de zangvogelsoorten die het meest gebruik maken van de voedertonnen algemene soorten zijn met de Rode-Lijst status ‘momenteel niet in gevaar’ en dus geen focussoorten zijn voor beschermingsmaatregelen.

De doelsoorten maken voornamelijk op het einde van het seizoen gebruik van de voedertonnen. Dat is de periode dat de beschikbaarheid van natuurlijke zaden in hun leefgebied afneemt en voedertonnen een alternatieve voedselbron worden. Bij ratten stuurt de duur van de nacht het gebruik van de voedertonnen. Hoe langer de nacht, hoe vaker ze de voedertonnen bezoeken. We raden daarom aan de voedertonnen pas op te stellen na 1 januari, waarbij ze voor de doelsoorten vooral nuttig zijn van februari tot april.

[illegible]